

Een brokje historie uit het Zennedal 1

Romeinsche wegen te Elewijt en omliggende

Te Elewijt zou een Romeinsche nederzetting ontstaan zijn op de kruising van twee groote banen: de baan Gembloers-Elewijt-Mechelen, nu gedeeltelijk Tervuerensteenweg tot aan kasteel Diependaal en vandaar af: Waelschen Weg of Oude Mechelbaan; en een andere baan komende van Assche over Vilvoorde, waar ze nog steeds romeinsche baan heet.

Te Eppegem, Weerde, Elewijt is ze bekend dans "Colnsche Baan". Het aanleggen dezer baan zal aan de romeinen veel last veroorzaakt hebben, want in de pré-romeinsche tijd moet Weerde en omliggende helemaal bedekt zijn geweest met water; zoo was voor de baan Leerbeek-Assche-Vilvoorde, Elewijt, Vilvoorde de enige plaats waar men de Zenne praktisch kon overtrekken, daar ze op de andere plaatsen een breedte had van honderden meter.

Eppeghem (Ippingheim) is reeds geciteerd in 966 en zou beteekenen: "Heim" (woning) van de Sakser Ippingha.

Van Dessel legde deze toponiem in de vorige eeuw heel anders uit: en steunt op de aantekeningen van heer Van de Welde, vroeger pastoor te Eppegem. Deze denkt dat de streek reeds bewoond was voor de komst der romeinen te Eppegem. De nerviërs (Brabant-Henegouw) aangetrokken door den vruchtbaren bodem, zouden er hun hutten opgetrokken hebben en volgens een legende, kweekten ze de paarden bestemd voor de strijdende volkeren in Gallië. De bewoners zouden er een tempel opgericht hebben voor de godin Eppona, die waakte over de paarden?

De plaatsnaam zou dus zijn ontstaan daaraan ook kunnen te danken hebben.

Achter het kasteel de Steen werden door van Dessel vele romeinse voorwerpen gevonden in de omgeving der baan Melsbroek-Houtem-Elewijt, die daar een bocht vormt, naar het Oosten toe, om aan de Zenne te Weerde weer bij het diverticulum Eppegem-Weerde-Elewijt toe te komen. Deze weg werd teruggevonden één meter onder de huidige grondoppervlakte en is gekasseid met steen van verschillende afmetingen. Hij heeft een breedte van zes meter.

In (1) wordt de romeinsche weg: Laeken-Vilvoorde-Eppegem-Weerde, geheeten "Strata Publica". Te Eppegem werd aan de passage over de Zenne een tol geheven, brug of peerdgeld geheten. De huidige kerk staat nabij de Zenne en op den romeinschen weg. We menen den romeinschen wachtpost teruggevonden te hebben: in de weide der hoeve van Vandervelde, nabij het Cattenhuis. Hier hebben we een karakteristieke reeks namen in de toponymie: Neckerspoel, Oude Dorent, Klein Waranda, Greefbosch; nabij de romeinse herberg (relais) later naar het schijnt vervangen door de bedevaarders herberg Sint Eligius (Sint Loys). Er bestaat een bedevaart tot den h. Clemens, die naar men zegt, den eredienst van Eppona verving. (2)

Stellen we ons de werken voor die de Romeinen uitgevoerd hebben om deze banen aan te leggen, daar de Zenne, lijk we hooger gezegd hebben, een breedte had van honderden meter. Te Weerde werd ze ingedijkt tot op acht honderd meter van het diepste der bedding (waar nu de Baerebeek loopt en op wier oevers romeinsche graven gevonden werden. Baere-beek: zou

volgens Kiliaan beteekenen: Eeregraf; Wauters vertaald (sic) Baerebeek: “Ruisseau des cercueils”)

De huidige ingedijkte Zenne ligt dus op verre na niet in het dieptste der oude bedding, maar wel een achthonderdmeter meer naar de linkeroever toe. Langs het Westen werd het door de Zenne aldus gevormde schiereilandje Weerde ingesloten door de Leybeek en vormde aldus een eilandje.

Weerde heeft hieraan zijn naam ontleend: deze toponiem komt van het oud Frankisch woord “Warith” of “Warid” en beteekent: eiland, ofwel van “Werden” bewaren, ’n moerassige weide, polder omringd met een omheining, ’n werd.

Naar sommigen beweren zouden er in vroegere tijden in het Weerdsche ketelveld romeinsche potten en andere voorwerpen gevonden zijn, door andere wordt dit weer gelogenstraft. Doch toen men in 1882 een nieuwe brug over de Zenne legde ontdekte men de overblijfselen van een romeinsche woning; juist nevens deze plaats liep de romeinse baan Vilvoorde-Elwijt en kwam ook deze van Houtem er toe, waarbij nog een diverticum van Heffen over Hombeek en Zemst. Deze oudheden bevonden zich op een diepte van ongeveer drie meter.

Zoo zien we dat er benevens de twee hoofdwegen ook nog talrijke viae vicinalis van Elwijt en omstreken vertrokken of er toe kwamen, zooals de nog bestaande weg over Boortmeerbeek langs het domein van hollaken naar Rijmenam en verlaat dit dorp in de richting van Peulis. Deze weg vinden we terug onder de vorm van een lange zavelbaan, bekend onder den naam “Korte Dreef”, tot aan het gehucht “Zwart Water”. Vanaf dit gehucht tot Peulis is ze gekend als Peulissche Baan. Op sommige plaatsen heeft ze een breedte van acht meter. Te Peulis bereikt ze de oude Putsche Baan, die zonder eenige twijfel een oude voorname Romeinsche baan is, komende van Bavai over Assche en gaande in de richting van Holland. (3)

Vermelden we nog den steeds als heirbaan bekende, breeden zandweg achter de putten van Hofstade in de richting van Hever, over het pond op de vaart. Voor een paar maanden werd deze blootgelegd door de heeren Stuers en Uyterhoeven en lag op een diepte van zestig cm.

Zeer twijfelachtig is het, of de Romeinen wel de eerste vaste bewoners van Elwijt waren, daar er nog een uitgestrekte begraafplaats uit het Ijzeren tijdwerk werd gevonden, met meer dan tweehonderd lijkvaten. Hooger hebben we ook gezien dat Van Dessel reeds in 1874 schreef, dat onze streken door de Nerviërs moesten bewoond zijn vóór de komst der Romeinen, deze zouden dus niets gedaan hebben dan zich neergezet op de gronden die reeds bebouwd en ontgonnen waren.

(1) Van Dessel: An. de Ac. d’Arch de Belg.

(2) Stroobant, L. Brab. Folkl.

(3) Uyterhoeven J. Rijmemam